

Handläggare
Solveig Nilsson
Telefon: 0850804052

Till
Hässelby-Vällingby
stadsdelsnämnd
2019-10-17

Remiss om Handlingsplan för minskad spridning av mikroplast.

Remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2019/710.

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Stadsdelsnämnden justerar beslutet omedelbart.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige gav i budgeten för 2018, miljö- och hälsoskyddsnämnden i uppdrag att *”intensifiera arbetet med att undersöka vilka källor som lokalt orsakar spridning av mikroplaster och i samråd med berörda nämnder ta fram en handlingsplan för att minska spridningen av mikroplaster”*.

Förvaltningen välkomnar förslaget till handlingsplan som är ambitiöst och genomarbetat. Föreslagna åtgärder klargör hur ansvariga förvaltningar och bolag bäst kan begränsa spridning av mikroplaster från stadens verksamheter. I förslaget framgår också en tydlig ansvarsfördelning mellan stadens nämnder och bolag. Handlingsplanens åtgärdsförslag berör stadsdelsnämndens verksamheter främst vid anläggning av fotbollsplaner, lekmiljöer vid lekplatser, parklekar och förskolegårdar. Men även vid inköp, upphandlingar samt avfallshantering internt och hantering av nedskräpning inom park-och naturmark. Vilka krav som ska ställas på markbeläggning i lekmiljöer är beroende av vilken typ av anläggning eller utrustning som planeras. Vid ytor där tillgänglighet krävs ska material väljas som också är lämpligt ur ett hälso- och miljöperspektiv, exempelvis stenplattor, stenmjöl eller träramper. Vid en yta som kräver fallskydd men inte särskild tillgänglighetsanpassning fungerar strid sand eller bark som fallunderlag.

Bakgrund

Kommunfullmäktige gav i budgeten för 2018, miljö- och hälsoskyddsnämnden i uppdrag att *"intensifiera arbetet med att undersöka vilka källor som lokalt orsakar spridning av mikroplaster och i samråd med berörda nämnder ta fram en handlingsplan för att minska spridningen av mikroplaster"*.

Parallellt med arbetet för att ta fram en handlingsplan, har miljöförvaltningen under 2019 tagit fram en *"Rekommendation för konstgräs, gummigranulat och platsgjutet gummi"* i syfte att begränsa spridning av mikroplaster i miljö och vattendrag samt minska barn och ungdomars exponering för miljö- och hälsofarliga kemikalier. Rekommendationen innebär inget förbud mot att använda materialen utan syftar till att tydliggöra att miljöaspekter så som mikroplastspridning och exponering för kemikalier också ska vägas in vid valet av material och vid driften av anläggningarna.

Ärendets beredning

Detta ärende har utarbetats inom avdelningen för strategi och internservice.

Ärendet

Nedan återges en kort sammanfattning av det omfattande materialet. För att ta del av hela förslaget hänvisar förvaltningen till bifogad bilaga.

Förekomsten av plast i miljön ökar. Plast är inte bara ett utan många olika slags material vilka används i många olika slags produkter. Plast tillverkas av små molekyllära byggstenar, så kallade monomerer. Dessa binds ihop till långa kedjor, polymerer. De flesta plastsorter tillverkas av fossil olja men det går också att använda exempelvis naturgummi eller andra biobaserade råmaterial. Plast innehåller förutom polymerer även olika tillsatskemikalier, så kallade additiv. Dessa används för att ge materialet särskilda egenskaper, förändra utseendet eller förenkla bearbetning. Ofta används exempelvis UV-ljusabsorberande additiv för att skydda plastens kvalitet, men även mjukgörande, stabiliserande och flamskyddande kemikalier är vanliga. Tillsatsämnen varierar från ofarliga komponenter till miljö- och hälsofarliga ämnen. Mikroplast är ett samlingsnamn för mycket små partiklar av plast.

Flertalet studier visar att plast sprids till haven via sjöar och vattendrag. Nedbrytning av plast i naturen går långsamt och riskerna med förekomsten av plastskräp och mikroplast i våra vattendrag är många och komplexa. Att identifiera potentiellt toxiska effekter av mikroplast i miljön eller för människor är

mycket komplicerat. Naturvårdsverket fick under 2015 ett regeringsuppdrag att utreda källor till spridning av mikroplast. I juni 2017 redovisade Naturvårdsverket att de källor som primärt bör åtgärdas i Sverige är spridning från vägar och bildäck, konstgräsplaner, industriell produktion och hantering av primärplast, tvätt av syntetfibrer, båtbottnfärg och nedskräpning.

Gummiprodukter används också för att skapa lekmiljöer för barn, öka tillgängligheten och minska risken för fallskador. Exempelvis används platsgjutet gummi ofta i lekmiljöer som markbeläggning vid lekplatser, förskolegårdar och skolgårdar.

För att minska Stockholm stads påverkan på omgivande vatten har staden tagit fram ett förslag till handlingsplan som visar hur spridningen av mikroplaster i staden ska minska. Målgruppen för handlingsplanen och dess åtgärder är verksamheter inom stadens förvaltningar och bolag. I handlingsplanens inledande kapitel ges en beskrivning av mikroplast, en kunskapssammanställning och en omvärldsanalys. Därefter följer en översiktlig beskrivning av viktiga källor och spridningsvägar i staden. Fokus för handlingsplanen är åtgärderna som är indelade i 13 kapitel bestående av både källor och spridningsvägar. Avslutningsvis beskrivs behovet av vidare screening och miljöövervakning.

Åtgärderna är föreslagna i syfte att minska källornas uppkomst eller hindra vidare spridning av redan uppkommen mikroplast. Varje kapitel inleds med en tabell där respektive åtgärd anges. Där anges också när åtgärden senast ska vara genomförd och vilken eller vilka förvaltningar, bolag och funktioner som är ansvariga för genomförandet. Vissa åtgärder är av löpande karaktär och då anges att åtgärden ska ske kontinuerligt från ett specifikt år. I de fall det är flera förvaltningar eller bolag som är utpekade att genomföra en åtgärd och det finns en fördel i att någon är huvudansvarig för att samordna genomförandet så är den förvaltningen eller bolaget fetmarkerad. Efter tabellen följer en beskrivning av utmaningar för området och förutsättningar för genomförande. Handlingsplanen inkluderar fyra bilagor. Totalt föreslås 50 åtgärder, dessa är listade i bilaga 1. Åtgärderna presenteras också indelade efter respektive ansvarig verksamhet i bilaga 2. I bilaga 3 är åtgärderna indelade utifrån tidsperspektiv för genomförandet. Samtliga åtgärder indelade efter typ av åtgärd presenteras i bilaga 4.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning
Strategi-och internservice

Hässelby torg 20-22
Box 3424
16564 Hässelby
Växel 08-50804000
Fax 08-508 04 099
hasselby-vallingby@stockholm.se
stockholm.se

Flera av de åtgärder som handlingsplanen beskriver kan genomföras utan betydande merkostnader, bara genom större medvetenhet. Men för ett lyckat genomförande av planen som helhet krävs ändå nya

resurser, både personella och ekonomiska. De verksamheter som pekas ut som ansvariga för åtgärder ansvarar för att i den ordinarie budgetprocessen peka ut behov och möjligheter. Vissa satsningar kan genomföras som projekt i samarbete med andra intressenter och kan eventuellt delfinansieras med externa medel.

Enligt handlingsplanens förslag ansvarar stadsdelsnämnden för följande åtgärder:

	Åtgärd	Genomförd	Ansvarig
2.2	Minska konsumtionen av skräpgenererande engångsprodukter i plast.	Kontinuerligt från 2020.	Alla förvaltningar och bolag.
2.4	Se över och investera i infrastruktur av papperskorgar.	Kontinuerligt från 2019.	Trafikkontoret , stadsdelsförvaltningarna.
2.6	Genomföra informationsinsatser i skolor och förskolor, t.ex. skräpplockningsaktiviteter.	Kontinuerligt från 2020.	Utbildningsförvaltningen, trafikkontoret, stadsdelsförvaltningarna.
	Införa områdesstädning för sommarjobbade ungdomar.	Kontinuerligt från 2019.	Trafikkontoret, stadsdelsförvaltningarna.
2.8	Följa upp skräpplockning före gräsklippning.	2021.	Stadsdelsförvaltningarna.
2.9	Kravställa event i syfte att minska nedskräpning.	Kontinuerligt från 2020.	Trafikkontoret, Stockholm Vatten och Avfall AB, exploateringskontoret, stadsdelsförvaltningarna, kulturförvaltningen.
3.2	Kravställa att byggarbetsplatser ska vara fria från skräp.	2021.	Alla byggande och anläggande förvaltningar och bolag.
3.4	Verka för ökad cirkularitet.	Kontinuerligt från 2020.	Alla byggande och anläggande

			förvaltningar och bolag.
4.1	Tillämpa <i>Rekommendationen för konstgräs, gummigranulat och platsgjutet gummi.</i>	Kontinuerligt från 2019.	Alla anläggande förvaltningar och bolag.
4.5	Bevaka och utreda mikroplastspridning från konstgräsplaner och andra utomhusanläggningar för idrott och lek.	Kontinuerligt från 2019.	Alla anläggande förvaltningar och bolag, med stöd av miljöförvaltningen
9.5	Utreda användandet av plastgranulat i stadens storköksdiskmaskiner.	2020.	Miljöförvaltningen , stadsdelsförvaltningarna, utbildningsförvaltningen, äldreförvaltningen, med stöd av serviceförvaltningen och kategoriteamet för vitvaror.

Synpunkter och förslag

Förvaltningen välkomnar förslaget till handlingsplan som är ambitiöst och genomarbetat. Föreslagna åtgärder klargör hur ansvariga förvaltningar och bolag bäst kan begränsa spridning av mikroplaster från stadens verksamheter. I förslaget framgår också en tydlig ansvarsfördelning mellan stadens nämnder och bolag. Även handlingsplanens bilagor är väl strukturerade.

Handlingsplanens åtgärdsförslag berör stadsdelsnämndens verksamheter främst vid anläggning av fotbollsplaner, lekmiljöer vid lekplatser, parklekar och förskolegårdar. Men även vid inköp, upphandlingar samt avfallshantering internt och hantering av nedskräpning inom park-och naturmark.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning
 Strategi-och internservice

Hässelby torg 20-22
 Box 3424
 16564 Hässelby
 Växel 08-50804000
 Fax 08-508 04 099
 hasselby-vallingby@stockholm.se
 stockholm.se

Naturvårdsverkets rapport nr 6772, redovisar att konstgräsgranulat är den näst största källan till mikroplaster i haven via dagvattnet. Andra rapporter har visat att fallolyckor med arm- och benbrott har ökat vid klätterställningar och gungor där markbeläggningen består av exempelvis platsgjuten gummibeläggning. Detta beskrivs bland annat i ett examensarbete vid fakulteten för landskapsplanering,

trädgårds- och jordbruksvetenskap vid Sveriges Lantbruksuniversitet (Gabert. K. 2012). Vid sådan projektering bör man istället använda någon form av naturmaterial som ger mindre miljöbelastning och som innebär bättre skydd vid falloolyckor.

Ett av Stockholm stads idrottspolitiska mål är att fler barn och ungdomar ska vara fysiskt aktiva. Tillgänglighet och säkerhet på stadens lek- och fotbollsplaner omfattas av lagkrav samt stadens styrdokument och riktlinjer. De syntetiska materialen på stadens lekytor och fotbollsplaner har därför ökat kraftigt under de senaste åren. Syftet är att uppfylla funktions-, säkerhets- och tillgänglighetskrav samt möjliggöra nyttjandet av lek- och fotbollsplaner året runt.

Lagkravet om tillgänglighet innebär också en målkonflikt med lagstiftarens krav enligt Miljöbalken. Enligt produktvalsprincipen i 2 kap. 4 § Miljöbalken framgår att alla som bedriver en verksamhet ska undvika att använda sådana kemiska produkter eller varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt, som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljö, om de kan ersättas med sådana produkter som kan antas vara mindre farliga.

Vilka krav som ska ställas på markbeläggning i lekmiljöer är beroende av vilken typ av anläggning eller utrustning som planeras. Vid ytor där tillgänglighet krävs ska material väljas som också är lämpligt ur ett hälso- och miljöperspektiv, exempelvis stenplattor, stenmjöl eller träramper. Vid en yta som kräver fallskydd men inte särskild tillgänglighetsanpassning fungerar strid sand eller bark som fallunderlag. I stadsdelsområdet finns i nuläget två fotbollsplaner och en multiplan för olika bollsporter som består av konstgräs. Vid ett antal lekplatser förekommer också platsguten gummibeläggning.

Förvaltningen avser att vid samtliga nyanläggningar av lekmiljöer och i de fall där upprustningar genomförs, undvika plastmaterial och endast använda material som är lämpliga ur ett hälso- och miljöperspektiv.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning
Strategi-och internservice

Hässelby torg 20-22
Box 3424
16564 Hässelby
Växel 08-50804000
Fax 08-508 04 099
hasselby-vallingby@stockholm.se
stockholm.se

Denise Melin
Stadsdelsdirektör

Marie Janemar
Stabschef

Bilaga: Remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2019/710.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Denise Melin, Stadsdelsdirektör	2019-09-30
Marie Janemar, Avdelningschef	2019-09-30